

N05-2006

NT het Nationale Toneel

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

Algemeen jaarverslag

**STICHTING
HET NATIONALE TONEEL
2006**

Inhoudsopgave

	pagina
1. Inleiding	2
2. Activiteiten	5
2a Repertoire	7
2b Nominaties en prijzen	31
2c Communicatie en Marketing	32
2d Nationale Toneel Tribune	36
3. Personeel en organisatie	39
3a Algemeen	40
3b Ondernemingsraad	43
3c Medewerkers 2006	44
4. Samenstelling bestuur	47
5. Verantwoording (samenvatting)	48
Bestuursverslag	
5a Algemeen	49
5b Verslagjaar	51
5c Exploitatierekening 2006	54

1. Inleiding

We kunnen constateren dat 2006 een goed en vooral turbulent jaar is geweest, waarin ook de aanzet werd gegeven tot een aantal heldere keuzes voor de toekomst.

De positie van het Nationale Toneel als gezelschap met de meeste reisvoorstellingen is onomstreden. Meer en meer legt het gezelschap zich bovendien toe op een reeds eerder ingezet beleid om met name de ontwikkelingsfunctie ten aanzien van jong talent en nieuw repertoire een plek te geven binnen het gezelschap. Daarbij wordt de positie van het gezelschap als instituut met meervoudige taken en met een stevige thuisbasis in Den Haag in toenemende mate benadrukt.

In het verslagjaar werd ook een tussentijdse aanvullende beleidsnota geschreven met daarin de uitgangspunten voor de tweede helft van het huidige kunstenplan. Daarin is tevens een lange termijn visie geformuleerd op de ontwikkeling als stadsgezelschap, de uitbreiding en verjonging van het tableau de la troupe en het behoud en de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van de voorstellingen.

Voorbeelden van die stedelijke functie zijn in de eerste helft van het jaar, Triptiek, Oresteia en Volkert van der G. en Mohammed B., die louter op locatie in de stad Den Haag werden gespeeld. Ook de voor het seizoen 2006-2007 voorziene producties Closer en Maria Stuart speelden voor het merendeel in Den Haag. Deze laatste twee producties namen in totaal meer dan tien weken vrijwel de gehele programmering in beslag van de Koninklijke Schouwburg. En niet zonder succes. Closer als 'vlakke vloer'-voorstelling en Maria Stuart in de klassieke lijst opstelling speelden in Den Haag voor uitverkochte danwel goed bezochte zalen.

Voorbeelden van het verwezenlijken van de doelstelling tot verjonging van het gezelschap zijn te vinden in Othello en Closer. Die verjonging vindt plaats op twee fronten. Niet alleen in de bezetting van acteurs of zoals in de samenwerking met het jonge Haagse theatercollectie Annette Speelt, maar ook in het publieksbereik. Veel jong publiek voor eigentijdse thematiek maar ook voor Shakespeare. De Oresteia ging daar al aan vooraf, met een zaalbezetting van ruim 17% jonge bezoekers en dat voor de oudste theatertekst uit de geschiedenis.

Op een geheel andere wijze speelde het gezelschap in op de actualiteit en de daarin vervatte morele dilemma's, door het onaangekondigde programmeren van een tekst

van Ger Beukenkamp over de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh, 'Volkert van der G. en Mohammed B'. Beukenkamp en Johan Doesburg gaven hiermee blijk van een grote maatschappelijke betrokkenheid en voldeden tevens aan één van de belangrijke andere doelstellingen van het gezelschap om met het repertoire op een flexibele manier in te spelen op actuele thema's.

De aanzet tot uitbreiding van het vaste acteursensemble kreeg dit jaar vorm door de komst in het seizoen 2006-2007 van Jochum ten Haaf en Wendell Jaspers. Tevens werden in dit jaar voor de toekomst Ariane Schluter en Jeroen Spitzenberger als vaste leden van het ensemble voor de komende seizoenen geëngageerd.

Het spreekt vanzelf dat het gezelschap onafgebroken zorg besteedt aan de kwaliteit van zijn voorstellingen. Zowel in de grote als kleine zaal of op locatie waren er grote uitschieters die door pers en/of publiek uitzonderlijk werden gewaardeerd en soms geroemd. Triptiek, Oresteia, Volkert van der G. en Mohammed B., Othello en Maria Stuart. In het jaar 2006 werden maar liefst twee producties genomineerd voor de Toneelpublieksprijs. Dat waren Oresteia in de regie van Johan Doesburg en Maria Stuart van Erik Vos. Will van Kralingen werd genomineerd voor de Theo d'Or voor haar rol van Elizabeth in Maria Stuart.

Het verslagjaar 2006 was ook het jaar waarin een tijdelijk onderkomen werd betrokken om ruimte te geven aan de nieuwbouw van het Nationale Toneel Gebouw achter de Koninklijke Schouwburg. Het verrijzen van dit gebouw met twee nieuwe zalen, kantoorruimtes en een open en toegankelijke publieksruimte zijn een aanwinst voor de stad en een gevolg van de intentie om nieuw repertoire en jonge regisseurs een plek te bieden. Met de bouw van dit complex wordt een goede samenwerking met de organisatie van de Koninklijke Schouwburg van een nog groter belang en toenemende intensiteit. Daartoe is in 2006 begonnen met het vastleggen van een bespelingsovereenkomst die beide organisaties meer met elkaar verbindt en waarin de samenwerking en de gemeenschappelijke missie inhoudelijk wordt beschreven.

Een reflectie op het exploitatie resultaat laat zien dat het jaar 2006 is afgesloten met een bescheiden positief saldo van 57.016 euro ten opzichte van de begroting. De publieksinkomsten bedroegen in dit jaar 1.210.829 euro, eveneens een bescheiden 60.000 euro meer dan begroot. Het totaal eigen vermogen bedraagt op 31 december 2006, 1.975.853 euro.

Dit bedrag bevat onder andere een bestemmingsreserve van 298.797 euro voor de inrichting van de zalen in het nieuwe gebouw. In dat verband is tevens actief begonnen met een sponstraject voor een streefbedrag van 600.000 euro voor de verdere inrichting van het gebouw. Dit traject wordt gedurende een periode tot aan de opening van het nieuwe gebouw in januari 2008 begeleid door Van Dooren Advies. Een gedeelte van de besteding van de algemene reserve is voorzien in de begrotingen van 2007 en 2008, waarin een ambitieus programma is beschreven met een negental nieuwe producties voor het openingsjaar van het nieuwe gebouw.

Wat de prestatiegegevens betreft voldoet het gezelschap aan de vereiste norm qua bezoekersaantallen van 73.500 bezoekers per jaar, namelijk 74.487 bezoekers. Vergeleken met het jaar daarvoor (135.000) lijkt dit een halvering van het totale aantal. Dit is echter niet het geval wanneer de bezoekersaantallen per seizoen in plaats van per kalenderjaar worden gemeten. Die schommelen de afgelopen seizoenen redelijk constant tussen de 90.000 en 100.000 bezoekers per seizoen. Ook voor het seizoen 2005-2006, dat de helft van dit verslagjaar beslaat, zijn dat 101.393 bezoekers. Bezoekersaantallen zijn in veel gevallen afhankelijk van artistieke keuzes. Niet alleen met betrekking tot repertoire of een publieksgroep, met name de keuze voor de grote of kleine zaal is doorslaggevend voor de hoogte van de bezoekersaantallen. Het kan, zoals in dit jaar, voorkomen dat er ondanks goede zaalbezettingspercentages per productie, het totale aantal bezoekers per kalenderjaar relatief lager is. Inhoudelijk gaat het gezelschap uit van een evenwicht in het repertoire per seizoen en niet per kalenderjaar. Zo komt het voor dat twee succesvolle publieksvoorstellingen uit twee verschillende seizoenen aan één kalenderjaar worden toegerekend, waardoor er een uitzonderlijk hoog aantal ontstaat zoals in het jaar 2005 met 135.000 bezoekers, door de reprises van het succesvolle Trouw en Wachten op Godot. In 2006 waren daarentegen 'slechts' twee grote zaalproducties als reisvoorstelling te zien, naast vijf kleine zaalvoorstellingen en locatieprojecten. Deze feitelijke gegevens vertalen zich in de bezoekersaantallen, terwijl per seizoen van een constant hoog bezoekersaantal sprake is.

Ondanks de grote verschillen, blijft het gezelschap zich dus verheugen op een bovengemiddelde en nog steeds groeiende publieke belangstelling.

2. Activiteiten

NT het Nationale Toneel

Het Belang van Ernst

van Oscar Wilde

2a Repertoire

HET BELANG VAN ERNST – Oscar Wilde (1895)

<i>Regie</i>	Gijs de Lange
<i>Decor</i>	Paul Gallis
<i>Licht</i>	Marc Heinz
<i>Kostuums</i>	Arno Bremers
<i>Dramaturgie</i>	Hannah Roelofs
<i>Regie-assistentie</i>	Rodney Verhoeven

Met Carine Crutzen, Jochum Ten Haaf, Jeroen Spitzenberger, Pauline Greidanus, Bracha van Doesburgh, Nettie Blanken, Hans Leendertse en Rinze Lich

Première: 28 januari 2006, Koninklijke Schouwburg in Den Haag

Het Belang van Ernst is ondanks (of juist: dankzij) zijn speelse omkeringen van zin en onzin altijd beschouwd als een heldere spiegel van de Britse upper-class eind negentiende eeuw. De vileine dandy Oscar Wilde dreef als geen ander de spot met de Londense aristocratie. Met zijn societykomedies werd hij wereldberoemd. Doordat hij veroordeeld werd wegens homoseksualiteit (*posing as a sodomite* luidde de aanklacht) zou Het Belang van Ernst zijn laatste en beste toneelstuk blijven. Het stuk ging in première in 1895 en was een doorslaand succes. Het Belang van Ernst wordt nog steeds met enige regelmaat opgevoerd. In Nederland bijna altijd in de vertaling van Gerrit Komrij. Wij 'ontdekten' dat Het Belang van Ernst ook vertaald was door Willem-Jan Otten voor toneelgroep Theater en speurden stad en land af om de verdwenen tekst boven water te krijgen. Niemand, ook de vertaler zelf, had hem nog in zijn bezit - slechts een beduimeld exemplaar kwam in een laat stadium boven water. En zo werd Ottens frisse en gelaagde vertaling aan de vergetelheid ontrukkt.

Regisseur Gijs de Lange speelde ooit zelf in Wilde's *Lady Windemere's Fan* en werd toen voor altijd aangeraakt door de spitsvondige taalvirtuoos. De keuze voor De Lange was toch al een logische, want hij had bewezen veel affiniteit te hebben met de scherpzinnige Engelse zedenkomedie blijkens een hilarische én gevoelige regie van Somerset Maugham's *Een Ideale Vrouw* bij Toneelgroep Amsterdam.

Voor De Lange was dit zijn derde regie bij het Nationale Toneel. Vorig seizoen regisseerde hij publiekslieveling *Trouw*, twee jaar daarvoor *Driemaal leven van Yasmina Reza*.

De gegoede vrienden John en Algernon scheppen er alle twee veel genoeg in de verplichtingen van een heer van hun stand af en toe te ontduiken. Met dat doel heeft Algernon een denkbeeldige, zieke vriend in het leven geroepen, die hij regelmatig moet bezoeken. Ook John heeft een manier om aan zijn schijnbaar serieuze bestaan te ontkomen. Op het platteland is hij de deugdzaamheid zelf, maar in Londen leidt hij een frivool leven. Wanneer zowel John als Algernon verliefd worden op meisjes die alleen willen trouwen met een man die Ernst heet, moeten beide vrienden zich in de gekste bochten wringen om aan die voorwaarde te voldoen. Misverstanden en toevalligheden leiden tot een verrassende ontknoping.

De voorstelling werd wisselend ontvangen. Blijkbaar werd er een uitgesprokener visie op het stuk verwacht. De Telegraaf schrijft 'aan de vrouwen ligt het dus niet. Aan de kostuums en de decors evenmin...toch ontbreekt er iets aan deze Wilde in een regie van Gijs de Lange. Het is allemaal zo keurig, zo braaf, zo weinig prikkelend.' En de Volkskrant kopt 'fletse vertoning van virtuoze onzin.' Over de acteurs waren de kranten enthousiast. NRC schreef 'de enige die boven de partijen staat is een fenomenale Carine Crutzen als Lady Bracknell, een ongetemde feeks die de goede zeden bewaakt' en het Dagblad van het Noorden: 'mooi bezet tot in sprankelende bijrollen van Hans Leendertse en Nettie Blanken'.

AD Haagsche courant: 'De twee mannelijke hoofdrollen geven elkaar goed partij. Jochum ten Haaf speelt een gladjakker en Jeroen Spitzenberger een onbezonnene. Het spel oogt simpel maar de teksten zijn uiterst geraffineerd. De acteurs weten er wel raad mee.'

Van Het Belang van Ernst werden 40 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 14.606.

NT het Nationale Toneel

D
Triptiek

Naar teksten van Nelly Arcan
en Georges Bataille

TRIPTIEK – met teksten van Nelly Arcan en Georges Bataille (2006)

<i>Regie</i>	Franz Marijnen
<i>Vertaling</i>	Evelyn Chayes, Jan Versteeg
<i>Decor</i>	Marcos Viñals Bassols
<i>Licht</i>	Jan Harm Wagner
<i>Kostuums</i>	Iris Elströdt
<i>Muziek</i>	Alain van Zeveren
<i>Beeld</i>	Menke Visser
<i>Regie-assistentie</i>	Lisa van Mansvelt

Met   *Anniek Pheifer, Stefan de Walle en Hanneke Evelein (figuratie)*

Première 18 maart 2006, Kniertje, Scheveningen

Voor deze bijzondere voorstelling keerde Franz Marijnen terug naar Scheveningen, naar de voormalige visopslag, waar wij ons tijdelijke theater Kniertje hadden ingericht. Een seizoen eerder had Marijnen daar een onvergetelijke productie van Jean Genets *De Meiden* gerealiseerd. Deze keer vormden twee prozateksten de basis voor Marijnens exploratie van de botsing tussen seksuele vrijheid en burgerlijk fatsoen. De eerste monoloog was het onthullende ego-document van de jonge Frans-Canadese schrijfster Nelly Arcan, *Hoer* geheten. Hierin beschrijft Arcan het losgelagen leven van 'geen gewoon katholiek meisje' van het platteland, dat in de grote stad alle remmen loslaat en zich overgeeft aan zoveel mogelijk mannen (lees: pikken). In een lange, ademloze litanie vertelt de jonge vrouw over haar leven tot nu toe, over de haat jegens haar ouders, de walging die ze voelt voor de meeste van haar klanten en de tedere gevoelens die een enkeling in haar weet op te roepen. Voor de zeer exuberante levensstijl van de vrouw ontwikkelde Franz Marijnen met Anniek Pheifer een even rusteloze als expressieve speelstijl. Alle vlakken, hoeken en gaten van de loods werden gebruikt. Het publiek volgde de gebeurtenissen vanaf een beweegbare tribune die om haar as kon draaien. Op de wanden werden licht- en filmbeelden geprojecteerd.

Stefan de Walle vertolkte in *Madame Edwarda* van Georges Bataille (een oude bekende van Franz Marijnen) een zeer geremd mens, een hoerenloper die zich voor een nacht overgeeft aan de zoete verlokkingen van de prostituee Edwarda.

De Walle zat vastgenageld op een stoel, het was aardedonker, alleen zijn hoofd werd beschenen door een zwak spotlicht. Zoals de voorgaande monoloog alle kanten op

stuiterde, zo onbeweeglijk en obscuur riep De Walle een gestalte op van een burgerman, die als verlamd uiting gaf aan zijn diepste erotische verlangens.

In hoer vertelt een jonge vrouw hoe zij na een strenge katholieke jeugd haar bevrijding zocht in de prostitutie. In Madame Edwarda vertelt een klant van een intense wandeling door nachtelijk Parijs met de ervaren prostituee Edwarda.

Triptiek werd geweldig ontvangen. De Volkskrant kopte: "De oude Marijnen is met mooie Triptiek weer helemaal terug.' En stelde aan het eind van de recensie dat er reden genoeg is om je als publiek voor deze voorstelling in te zetten: dit is theater dat ertoe doet, fascinerend en met veel inzet en talent gebracht. Theater dat je heel even een blik gunt in de duistere afgrond van ons bestaan waar de meeste van ons ook geen raad mee weten.' NRC Handelsblad: 'Franz Marijnen en zijn spelers hebben in spel, beeld en taal de extase van de liefde weergegeven. Dat is niet zoetelijk, en dat moet ook niet. Pfeifer is weergaloos in haar transformatie van *killing beauty* die elke man weet te veroveren, die alles voor elke man doet, tot verweesde jonge vrouw die tot prostitutie verviel omdat haar ouders doods en kil waren.'

Van Triptiek werden 26 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 2.309.

NT het Nationale Toneel

avondvullend
theaterevenement

De Oresteia

van Aischylos | regie Johan Doesburg

*Eind van de eerwraak,
begin van de rechtstaat*

van 31 maart t/m 27 mei 2006

Lourdeskerk, Scheveningen

ORESTEIA – Aischylos (458 v. Chr.)

<i>Regie</i>	Johan Doesburg
<i>Vertaling en bewerking</i>	Janine Brogt
<i>Decor</i>	Tom Schenk
<i>Kostuums</i>	Rien Bekkers
<i>Licht</i>	Niek Kortekaas
<i>Choreografie</i>	Betsy Torenbos
<i>Muziek</i>	Donskoy (Floris van Bergeijk, Jelte Heringa o.l.v. Daniel Cross)
<i>Dramaturgie</i>	Karim Ameer
<i>Assistentie regie</i>	Marjolein Polman

Met Thomas de Bres, Hans Hoes, Antoinette Jelgersma, Marjolein Ley, Vincent Linthorst, Maïke Meijer, Bien De Moor, Lize van Olden, Mark Rietman, Dennis Rudge, Esther Scheldwacht, Pieter van der Sman, Marie-Louise Stehins

Première: 7 en 8 april 2006, Lourdeskerk, Scheveningen

Oresteia kan beschouwd worden als het tweede deel van het klassieke tweeluik dat Johan Doesburg dit seizoen maakte. Na de klassieke oudheid afgetast te hebben met Racine's classicistische versie van Phèdre doken Doesburg en zijn partners in crime in één van de oudste stukken uit de westerse geschiedenis. Met dit stuk werd hij in staat gesteld zijn fascinatie voor eer- en bloedwraak verder te onderzoeken. Een thema dat juist in onze multiculturele samenleving weer volop in de aandacht is komen te staan. In nieuwsitems en actualiteitenprogramma's wordt uitgebreid verslag gedaan van dezelfde dilemma's die blijkens de tekst van Aischylos twee-en-halfduizend jaar geleden al speelden in het oude Griekenland, bakermat van de westerse beschaving.

Oresteia was voor Doesburg dan ook een zoektocht naar de aard van het hedendaagse rechtssysteem en zijn verhouding tot de idee van wraak.

Oresteia bestaat uit de drie afzonderlijke tragedies Agamemnon, Offers en Engelen. De trilogie vertelt het mythologische verhaal van een keten van wraak die door het koningshuis Atreus gaat. Een vader laat zijn dochter doden, een moeder neemt wraak en de zoon beslecht het familiedrama tenslotte door op zijn beurt tot moord over te gaan. De zoon moet zich uiteindelijk verantwoorden voor een tribunaal dat bestaat uit wraakgodinnen en Athene - symbool van een nieuwe orde.

Janine Brogt maakte een vertaling/bewerking in de sfeer van de Engelse dichter Ted Hughes. Directe, krachtig geformuleerde teksten waarin de gewelddadigheid en de rauwe poëzie van de oorspronkelijke tekst goed tot zijn recht komen. Het koor vervulde - geheel in de geest van Aischylos - een spilfunctie in de vertelling. Een expliciete wens van Doesburg, omdat hij zijn versie van het verhaal van Orestes als een gezamenlijke vertelling van de acteurs op het toneel wenste te brengen. Een gezamenlijkheid die ook tot uiting kwam in de complexe, massale bewegingssequenties van choreografe Betsy Torenbos. Tom Schenk ontwierp een even spectaculair als effectief toneelbeeld annex tribune: een vierkant amfitheater van drie verdiepingen dat losstaand in de Lourdeskerk werd geplaatst.

Oresteia werd genomineerd voor de Toneelpublieksprijs.

AGAMEMNON

Na tien jaar is de oorlog met Troje eindelijk voorbij. De terugkeer van Agamemnon, koning van Argos, is aanstaande. De Trojanen zijn verslagen, de schande door de schaking van de Griekse Helena door de Trojaanse prins Paris, is uitgewist. Maar tegen welke prijs? Veel soldaten zijn omgekomen op het slagveld en bij de overtocht. En Agamemnon zelf heeft zijn dochter Ifigeneia geofferd om de goden aan zijn zijde te krijgen. Zijn vrouw Klytemnestra heeft hem dit nooit kunnen vergeven.

OFFERS

Argos, enige jaren later. Klytemnestra heeft haar dochter Elektra en krijgsgevangen Trojaanse vrouwen opgedragen offers te brengen op het graf van Agamemnon. De goden moeten gunstig gestemd worden en de dode tot rust gebracht. De vrouwen doen met tegenzin wat er van ze gevraagd is. Ze bidden op de terugkeer van Orestes, de koningszoon, die na het vertrek van zijn vader naar Troje, door zijn moeder afgestaan is. Elektra en de haren hopen vurig dat Orestes zich zal wreken op Klytemnestra en haar minnaar Aigistos.

ENGELEN

Delfi, enige maanden later. Orestes is na de moord op zijn moeder en haar minnaar voortvluchtig. Hij wordt opgejaagd door de wraakgodinnen, met in hun voetspoor de dode Klytemnestra, die niet zal rusten tot de furies haar zoon (mentaal) vernietigd hebben. Een uitgeputte Orestes is neergestreken bij het heiligdom van Apollo, daar waar hem destijds ingefluisterd is zijn vader te wreken.

Mooie ontvangst door de pers. AD/Haagsche Courant: 'Een flamboyante regie en een knappe, bondige vertaling maken de vertelling toegankelijk, zonder dat er sprake is van een geforceerde actualisering. Je bent getuige van een soort theatrale eredienst, die zowel geïnspireerd lijkt door het ceremoniële Japanse Noh-theater als de showtechnieken van de Broadway-musical.' Telegraaf: 'Schitterend is de aardse, humoristisch aangezette Klytaimnestra van Marie-Louise Stheins, als altijd weer verrassend met haar niet imiteerbare tekstbehandeling en motoriek. Mark Rietman, sterk als haar in krankzinnigheid vervallende minnaar, Hans Hoes (Agamemnon en een luchthartige Apollo) en Bien De Moor (Elektra en Athene) zijn ook al kampioenen in het inblazen van een glasheldere toon aan pittige teksten. Thomas de Bres doet hetzelfde als Orestes, met zinnen die gebeeldhouwd klinken zonder lichtheid te verliezen.'

Van Oresteia werden 35 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 6.927.

NT

het Nationale Toneel

Perfektiebre bewerking Magister

**Volkert van der G.
& Mohammed B.**

van Ger Beukenkamp

VOLKERT VAN DER G. EN MOHAMMED B. – Ger Beukenkamp (2006)

<i>Tekst</i>	Ger Beukenkamp
<i>Regie</i>	Johan Doesburg
<i>Vormgeving</i>	André Joosten
<i>Muziek</i>	Harry de Wit
<i>Dramaturgie</i>	Costiaan Mesu
<i>Regie-assistentie</i>	Hendriekje de Jong

Met Pieter van der Sman, Khaldoun Alexander Elmecky

Première: 8 juni 2006, Kniertje, Den Haag

Het idee voor deze voorstelling kwam van schrijver Ger Beukenkamp. Hij werkte aan wat hij zelf een socratische dialoog tussen Volkert van der Graaf en Mohammed Bouyeri noemde. Hij benaderde regisseur Johan Doesburg of deze misschien interesse had. Doesburg hoefde hier geen twee keer over na te denken. Hoewel de planning van dat seizoen al rond was, was vond men dat de voorstelling vanwege de actualiteitswaarde nog voor de zomer opgevoerd diende te worden. Er werd daarom gekozen voor een bescheiden opvoeringreeks waarbij zoveel mogelijk gebruikt gemaakt zou worden van de binnen het gezelschap reeds beschikbare middelen. Zo ontstond in onze repetitieruimte aan de Scheveningse haven een indrukwekkend, theateraal experiment waarin de denkbeelden van de twee meest spraakmakende moordenaars in de Nederlandse geschiedenis van de afgelopen vijftig jaar tegen elkaar afgezet werden.

De keuze voor een rauwe locatie, een kort - maar heftig - repetitieproces en een kleine productiekern, maakte dat deze voorstelling de vereiste scherpe rand meekreeg. De vormgeving was eenvoudig, maar daardoor zeer effectief. Het meest geavanceerde middel was het gebruik van camera's en projectieschermen. Via close-ups kon het publiek haast letterlijk in de hoofden van de moordenaars kijken. Een dergelijk explosieve voorstelling levert in het huidige Nederland de nodige veiligheidsvraagstukken op. Publicitair werd er voorzichtig met de voorstelling naar buiten getreden. Desondanks voelden alle betrokken makers grote noodzaak deze voorstelling te maken. Hun gelijk werd bewezen: een seizoen later werd de voorstelling hernomen, onder andere op de Uitmarkt 2006.

Twee mannen moeten een cel delen in het gevangeniscomplex Scheveningen. Twee Nederlanders uit twee verschillende werelden, die via de media een beeld over de ander hebben gevormd. Nu proberen ze door te dringen tot elkaar. Hebben ze meer gemeen dan hun extremisme, wat hen beiden tot overtuigde moordenaars heeft gemaakt? Ze kruisen de degen in een rijkgeschakeerde dialoog, die zowel de gevoelige als obsessieve kanten van twee gevaarlijke persoonlijkheden blootlegt.

De voorstelling werd beter gewaardeerd dan de tekst, zo was de algemene teneur van de recensies. Regie en spel werden uitgebreid geprezen. Trouw: 'het sterke spel van beide acteurs levert toch een gesprek tussen twee mensen van vlees en bloed op, geen allegorisch tafereel. En in de kale, gevangenisachtige inscenering van Johan Doesburg wordt alle aandacht automatisch naar het acteren getrokken.' Volkskrant: 'Met een paar sterke theatrale middelen geeft Doesburg nog enige schwung aan het stuk en onderstreept hij met intrigerend geluid en prachtige videobeelden het explosieve einde, waarvan de portee te bizar voor woorden is.'

Van Volkert van der G. en Mohammed B. werden 14 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 792.

NT het Nationale Toneel

Closer

van Patrick Marber

CLOSER – Patrick Marber (1997)

<i>Regie</i>	Antoine Uitdehaag
<i>Vertaling</i>	Martin Brill
<i>Decor</i>	Tom Schenk
<i>Licht</i>	Uri Rapaport
<i>Kostuums</i>	Yan Tax
<i>Muziek</i>	Paleis van Boem
<i>Dramaturgie</i>	Karim Ameer
<i>Regieassistentie</i>	Lisa van Mansvelt

Met Bracha van Doesburgh, Daan Schuurmans, Eva Duijvestein en Roef Ragas

Première: 23 september 2006, Koninklijke Schouwburg, Den Haag

Het Nationale Toneel en regisseur Antoine Uitdehaag liepen al lang rond met het verlangen om Closer te regisseren. Patrick Marber was geen vreemde voor het gezelschap, twee seizoenen eerder had Uitdehaag diens Poker met veel succes bij Het Nationale Toneel geregisseerd. Closer was een zo mogelijk nog beter stuk, met zijn elegante structuur waarin meerdere heftige (en niet zo elegante) gevoelsexplosies in onder waren gebracht. Marber schreef volgens Uitdehaag een gaaf stuk over de dubbele agenda van de moderne moraal: 'We zijn verslaafd aan de waarheid en ondertussen liegen we onophoudelijk, ook tegen onszelf. In de liefde doen leugens pijn, maar de waarheid is waarschijnlijk dodelijk. Een sleutelzin is wat mij betreft: 'waarom is liefde niet genoeg?' Met zo'n zin kan ik dagen rondlopen.'

Bij de casting gingen we niet over een nacht ijs. Een bijzondere groep acteurs werd samengesteld, vooral bekend van film en televisie. We hoopten dat hun vertrouwde met het werken voor de camera en hun omgang met roem, hun vertolking van de rollen in Closer, een tekst over kijken en bekeken worden, een meerwaarde zouden geven. Een bijzondere invulling kreeg het programmaboek. De jonge fotografe Mieke Woestenburg werd de opdracht verleend om in het voetspoor van het personage Anna, fotografe in het stuk, leven en liefde in de grote stad vast te leggen. Zij studeerde eerder dit jaar af aan de Rietveldacademie in Amsterdam met een opzienbarend project over mannen en hun zelfbeeld. Een bijzonder, indringend programmaboekje was het resultaat.

In een twaalftal scènes volgen we drie jaar uit het leven van vier jonge mensen in een Europese metropool. In de anonimiteit van de grote stad ontmoeten ze elkaar, op het werk, via het internet of zomaar per toeval op straat. Daniël is een journalist die uitsluitend necrologieën maakt, maar eigenlijk romans wil schrijven, Anna is een zelfstandig fotografe die een glanzende carrière heeft en Larry is als huidarts verbonden aan een groot ziekenhuis, maar droomt van zijn eigen privé-kliniek. Alledrie proberen ze, afzonderlijk van elkaar, de ongrijpbare Alice te doorgronden. Alice is een jonge vrouw zonder woon- of verblijfplaats, die als stripteasedanseres werkt. Ze mengen zich in haar roerige leven om hun eigen levens op te peppen. Niet voor niets noemt Arnon Grunberg Closer 'een studie naar de perversie van alledag'. De levens van de vier personages raken intens vervlochten, maar de vraag blijft of je de ander ooit kunt kennen al kom je nog zo dichtbij.

Closer werd redelijk teleurstellend ontvangen in de vakpers. Als een van de weinige landelijke kranten was de Telegraaf geroerd: 'Het Nationale Toneel heeft er een kwartet relatief jonge mensen op gezet, die misschien nog niet de gelouterde ervaring hebben om zowel de tekst als hun personages van meerdere etages te voorzien, maar wel zorgen voor frontale hardheid, dynamiek en energie. En voor tranen.' Maar de Volkskrant sprak van 'relatiegeneuzel en viva-gebabbel'. De pers konden we in eerste instantie niet over de hele linie bekoren, maar het doel om jong publiek naar het theater te brengen, was in meerdere opzichten geslaagd. Uit de vele reacties die we per email toegestuurd kregen, bleek dat ze door de voorstelling geraakt waren.

Van Closer werden 61 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 14.786.

NT het Nationale Toneel

Drakengebroad

van Gerardjan Rijnders

DRAKENGEBROED – Gerardjan Rijnders (2006)

<i>Regie</i>	Ivar van Urk
<i>Concept en onderzoek</i>	Marie-Louise Stheins
<i>Onderzoek</i>	Antoinette Jelgersma
<i>Dramaturgische adviezen</i>	Maria Uitdehaag
<i>Toneelbeeld en licht</i>	Guus van Geffen
<i>Kostuums</i>	Dorien de Jonge
<i>Muziek</i>	Ivar van Urk
<i>Regieassistentie</i>	Hendriekje de Jong

Met Antoinette Jelgersma en Marie-Louise Stheins

Première: 30 september 2006, Theater aan de Haven, Scheveningen

Tien jaar lang liep Marie-Louise Stheins rond met het boek 'Schiet eerst de vrouwen neer' van Eileen McDonald, over vrouwen en geweld. Ze werd gefascineerd door het fenomeen, stelde zich vragen over de oorzaken en zinde op een theatrale verbeelding. Later las ze over de dochters van Meinhof, en hoe zij beschadigd waren door het verleden. Nog later las ze over de hersenen van Ulrike Meinhof, die vrijgegeven waren na onderzoek en toen wist ze wat het uitgangspunt voor een voorstelling moest zijn: een confrontatie van de dochters met elkaar en hun traumatisch verleden.

Stheins enthousiasmeerde Antoinette Jelgersma en samen hebben zij op allerlei manieren zich voorbereid: ze hebben gelezen, films gezien en met het materiaal geïmproviseerd, tot zij het gevoel hadden het begin van een voorstelling in handen te hebben. Een presentatie in juni 2005 aan Evert de Jager en Maria Uitdehaag was zo overtuigend, dat de voorstelling voor het seizoen 2006-2007 op het repertoire werd gezet.

Op basis van een overweldigende hoeveelheid biografisch materiaal schreef Gerardjan Rijnders een poëtische tekst, waarin de beide actrices niet alleen de dochters van Ulrike Meinhof zouden spelen, maar ook een stem gaven aan Meinhof zelf, haar pleegmoeder, haar kameraden, een gevangenisbewaarder en de moeder van een slachtoffer. Zo oversteeg de tekst van Drakengebroid het individuele verhaal van de

Meinhofzuses en werden ook verschillende politieke, psychologische en sociale kanten van terrorisme op onnadrukkelijke wijze verwoord.

Tenslotte werd Ivar van Urk benaderd voor de regie en gaf hij in een strak decor van Guus van Geffen de voorstelling zijn uiteindelijke gezicht. In september 2006 ging Drakengebroed in Theater aan de Haven in première.

Na jaren in het diepste geheim onderzocht te zijn in universiteitsklinieken over de hele wereld worden de hersenen van Ulrike Meinhof teruggegeven aan haar erfgenamen. Dit leidt tot een heftige, schrijnende, hilarische en ontroerende ontmoeting waarin de zussen elkaar en zichzelf op de pijnbank leggen, elkaar en hun moeder ontleden en wellicht ontdekken dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan.

De voorstelling werd gemengd ontvangen. Interessant was de recensie in Elsevier die positief was over de productie maar ook inging op mindere recensies. Dat de dames dezelfde lingerie dragen, noemt Trouw een 'grapje' dat 'in het geheel geen diepere betekenis krijgt. 'Ik zag hierin nu juist de kern van de voorstelling helder verbeeld: je kunt je leven zodanig inrichten dat je er heel anders gaat uitzien, maar daarmee heb je je nog niet losgemaakt van je wortels. De grote hoeveelheid documentatie, waar NRC Handelsblad over klaagt, zit niet in de weg omdat Rijnders de info niet schools oplepelt maar op een organische manier in de voorstelling vlecht. Recensenten, u moet ze niet vertrouwen.'" Waarvan akte.

Van Drakengebroed werden 39 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 2.456.

NT het Nationale Toneel

coproductie met
**ANNETTE
SPEELT**

van William Shakespeare

OTHELLO – William Shakespeare (1604)

<i>Regie</i>	Johan Doesburg
<i>Vertaling</i>	Hafid Bouazza
<i>Muziek</i>	Harry de Wit
<i>Decor</i>	Tom Schenk
<i>Kostuums</i>	Dorien de Jonge
<i>Licht</i>	Niek Kortekaas
<i>Dramaturgie</i>	Hannah Roelofs
<i>Regie-assistentie</i>	Marjolein Polman
<i>Stemcoaching</i>	Bart Kiene

Met Thijs Römer, Michel Sluysmans, Anniek Pheifer, Pauline Greidanus, Pieter van der Sman, Vincent Linthorst, Arie Rustenburg, Clara Bovenberg en Jan-Paul Buijs

Première: 28 oktober 2006, Koninklijke Schouwburg, Den Haag

Artistiek leider Johan Doesburg heeft al een aantal bijzondere Shakespeare tragedies geregisseerd bij het Nationale Toneel als hij begint aan deze coproductie met de Haagse jonge honden van ANNETTE SPEELT. Een gezelschap dat De Jager en Doesburg zeer sympathiek is. Jaren geleden al prees Doesburg het in de Theatermaker: 'Neem bijvoorbeeld Annette Speelt. Dat is een retesympathiek gezelschap. Vorig jaar hebben zij onder de vleugels van het Nationale Toneel de Perzen gespeeld. Nu zijn ze vaste bespeler van het Theater aan het Spui geworden. Daar moeten ze vooral blijven, want er is in Den Haag plek voor zo'n groep. Hier verdringen de kleine gezelschappen elkaar niet, zoals in Amsterdam.' Uit de waardering voor het lef van ANNETTE SPEELT en hun wens om ook de grote zaal te bestormen, ontstond het plan om een coproductie te maken.

Schrijver Hafid Bouazza maakte voor Toneelgroep Amsterdam een poëtische vertaling over een buitenstaander die stukloopt op de heersende normen van een andere cultuur. Deze vertaling sprak Doesburg erg aan. Het buitenstaanderschap is een belangrijk thema in zijn werk. In de voorgaande productie, Volkert & Mohammed had hij hier nog blijk van gegeven. En al lang koesterde Doesburg een fascinatie voor het verhaal van de Noord-Afrikaan Othello en zijn pogingen opgenomen te worden in de christelijke gemeenschap van Venetië. Hij droeg het stuk al met zich mee sinds zijn studiejaren aan

de regie-academie. Nu was hij er klaar voor en de tijd rijp om dit multi-culturele drama over de allesvernietigende kracht van de jaloezie te verbeelden.

De vriendschap van generaal Othello en zijn vaandrig Jago is onder druk komen te staan door Othello's geheime huwelijk met de mooie Desdemona. En ook omdat Othello Jago niet tot zijn luitenant benoemd heeft. Getergd besluit Jago wraak te nemen. Al liegend en manipulerend brengt hij iedereen bij Othello in diskrediet en weet hij zelfs de liefde tussen Othello en Desdemona te gronde te richten. Othello kan niet anders dan zijn hart volgen, of dat nu gezalfd wordt door de liefde of vergiftigd door haat. Misleid door Jago slaat bij Othello de waanzin toe en wordt Othello's mooiste droom zijn ergste nachtmerrie.

'Verjongen moet, roept iedereen overal handenwringend. Johan Doesburg, regisseur bij Het Nationale Toneel, voegt de daad bij het woord door iets samen te doen met Annette Speelt, een jeugdig Haags groepje. Het resultaat is een doorzichtige, strakke, doordachte 'Othello', met een overtuigende Thijs Römer in de titelrol van William Shakespeare's veeleisende tragedie van de laster.'(Telegraaf). 'Anniek Pfeiffer (Desdemona) en Pauline Greidanus (Emilia) en al die anderen waren ontroerend, of sterk of raak (Vincent Linthorst als Roderigo).'(Trouw)

'Michel Sluysmans (met Römer de kern van Annette Speelt) is een knappe creep, spil van intriges en onvermoeibaar konkelend in de weer met de camera aan de zijkant van het toneel. Pieter van der Sman speelt een sterke Cassio, de uitverkorene van de generaal, object van Jago's jaloezie. En ook de kleine rollen zijn leuk bezet (Jan-Paul Buijs als de doge.' (Volkskrant)

Van Othello werden 45 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 15.615.

NT het Nationale Toneel

Maria Stuart

van Friedrich Schiller

MARIA STUART - Friedrich Schiller (1801)

<i>Regie en bewerking</i>	Erik Vos
<i>Vertaling</i>	Gerrit Kouwenaar
<i>Decor</i>	Tom Schenk
<i>Kostuums</i>	Elena Mannini
<i>Licht</i>	Lex Caboort
<i>Muziek</i>	Matthijs Vos
<i>Dramaturgie</i>	Karim Ameur
<i>Regieassistentie</i>	Martine Zeeman

Met Peter Bolhuis, Hubert Fermin, Wim Meuwissen, Mark Kraan, Will van Kralingen, Rick Nicolet, Bob Schwarze, Mirjam Stolwijk, Stefan de Walle

Première: 16 november 2006, Koninklijke Schouwburg, Den Haag

Na zijn mooie regie van Naspel bij het Nationale Toneel twee seizoenen eerder keerde de nestor van het Nederlandse regie-toneel voor een tweede keer bij ons terug. Op uitnodiging van Evert de Jager en Johan Doesburg kreeg hij carte-blanche. Doe wat je wilt, de enige voorwaarde is dat het een voorstelling wordt voor de Koninklijke Schouwburg. De man die ooit het lijsttoneel op niet mis te verstane wijze de rug had toegekeerd, stemde toe. En hoe. Met een klassieke tekst uit de Duitse canon, die staat in retorisch literaire traditie waarvan Vos altijd had gedacht dat dat niets voor hem was: Maria Stuart van Friedrich Schiller. Maar niets bleek minder waar, achter de kille beeldhouwde zinnen verborg zich een opwindende wereld, vol mensen die hartstochtelijk liefhebben en verraden, geloven en bedriegen. Die ondertekening haalde Vos in zijn eigen bewerking van de tekst naar boven. Verder deed hij een magistrale ingreep. Hij schrapte het volstrekt ongeloofwaardige karakter van Melville, de Franse edelman die in het geniep aan het einde de nood-biecht afneemt van de ter-dood- veroordeelde Maria Stuart. Zijn tekst werd nu Maria's min in de mond gelegd. De scène werd er zoveel persoonlijker en dus aangrijpender door. De rol van de min was toebedacht aan Vos' oude brother-in-arms Carol Linssen. Helaas, halverwege de repetitieperiode moest Linssen wegens ziekte afhaken. Een gevoelige slag, vreesden we. Maar zijn vervangster Rick Nicolet, die zoveel mooie rollen bij de Haagsche Comedie had gespeeld, zette een Hannah Kennedy neer om nooit meer te vergeten.

Ironisch detail was dat dit stuk, dat een bloedige periode uit de reformatie beschrijft, gerepeteerd werd in de Martelaren van Gorcumkerk.

Will van Kralingen werd voor haar rol van Elizabeth genomineerd voor een Theo d'Or. De voorstelling kreeg een nominatie voor de Toneelpublieksprijs.

Engeland, 1587. In Europa woedt al tientallen jaren een burgeroorlog tussen katholieken en protestanten. De reformatie maakt een definitief einde aan de christelijke eenheid van Europa. De protestantse Elisabeth die al 29 jaar koningin is, probeert met alle macht Engeland te vrijwaren van religieus extremisme en geweld. Een uitgebreid netwerk van spionnen moet ervoor zorgen dat potentiële verzetshaarden tijdig worden ontdekt. Ook op het persoonlijke vlak is Elisabeth behoedzaam. Verschillende vorsten dingen naar haar hand. Tevergeefs, ze duldt geen (officiële) man naast zich, noch op de troon noch in haar bed. Geen man zal haar meester zijn, zij is heerseres. Zij zal sterven als de 'maagdelijke koningin'.

Wie zeker niet als maagd de geschiedenis in gaat is Maria Stuart, tweede in lijn voor de Engelse troon. Twintig jaar geleden heeft ze afstand van de Schotse troon moeten doen op verdenking van moord op haar tweede echtgenoot - waarna ze haar toevlucht zocht in Engeland. Elisabeth verschafte Maria asiel, maar zette haar onmiddellijk gevangen. Nooit zullen de twee elkaar ontmoeten. In haar jarenlange gevangenschap moet Maria zich voortdurend verweren tegen beschuldigingen dat ze uit is op de Engelse troon. In een (voorgekookt?) proces wordt ze uiteindelijk schuldig bevonden aan samenzwering tegen de Engelse staat en betrokkenheid bij moordaanslagen op Elisabeth.

Mooie ontvangst door de pers. De Volkskrant sprak van een 'sublieme strijd tussen twee sterke vrouwen'. En stelde: 'Erik Vos (77), aartsvader van Toneelgroep De Appel, heeft in dit drama zijn eigen stijlmiddelen met succes ingezet: een levendige mise-en-scène, wervelende groepsbewegingen, een heldere tekstbehandeling waarin ieder woord raak is, een toneelbeeld dat even simpel als doeltreffend is.' Trouw schreef: 'Vos haalt het zinnelijke, dat bij Schiller (1759-1805) verborgen ligt in diens hoofse taal, naar voren.' En het AD tenslotte: 'met Maria Stuart van Friedrich Schiller bevestigt Vos zijn specialiteit: het meeslepend theateraal blootleggen van psychologische én politieke onderstromen bij een klassieke toneeltekst.'

Van Maria Stuart werden 45 voorstellingen gespeeld met een bezoekersaantal van in totaal 11.716.

2b Nominaties en prijzen

Oresteia werd genomineerd voor de Toneelpublieksprijs.

Maria Stuart werd genomineerd voor de Toneelpublieksprijs.

Will van Kralingen werd voor haar rol van Elizabeth genomineerd voor een Theo d'Or.

2c Communicatie en Marketing

2006: Breed in Verbeelding

Het jaar 2006 is een jaar waarin het Nationale Toneel een repertoire presenteerde onder de noemer *Breed in Verbeelding*, een slogan die we op de afdeling Communicatie & Marketing (C&M) dan ook veelal gebruikten in de uitingen naar het publiek. Met als doel het publiek te laten weten dat we voor een breed publiek theater willen maken met de tien heel verschillende producties die we in 2006 speelden. We maakten niet alleen grote reisvoorstellingen in de (grote) schouwburgen in Nederland, maar ook kleine voorstellingen die alleen op een bijzondere locatie in Den Haag te zien waren. We speelden het oudste toneelstuk *Oresteia*, maar ook het allernieuwste: het in september '05 geschreven *Volkert van der G. & Mohammed B.* We daagden vier bekende tv-/filmacteurs uit in *Closer* te spelen en vroegen de (reeds gepensioneerde) grootmeester Erik Vos een eigengereide *Maria Stuart* te maken.

2006 was mede hierdoor een bijzonder, divers en uitdagend theaterjaar voor de afdeling C&M. Het werd een jaar waarin we 323 voorstellingen in heel Nederland speelden en waarbij wij 75.000 bezoekers mochten ontvangen.

De afdeling kreeg gedurende circa zes maanden extra ondersteuning voor de locatieproductie *Oresteia* die alleen te zien was in de Lourdeskerk in Scheveningen. Marketingmedewerker Michael Vogel heeft ten behoeve van de extra marketingwensen voor deze productie de afdeling versterkt.

De verduidelijking in de taakverdeling en de tijdelijke marketingmedewerker heeft ook een gunstige uitwerking gehad op de effectiviteit van de marketing- en publiciteitsvoering. Meer dan voorheen was het mogelijk om theaters, doelgroepen en pers krachtig en op maat te benaderen.

Dit bleek een zeer welkome zaak te zijn in een tijd waarin theaters zich minder richten op toneel en meer op de grote publiekstrekkers als musical en cabaret en de pers en media nog altijd onder grote druk staan. Nog steeds is merkbaar dat kunstredacteurs bij de schrijvende pers, radio en televisie steeds minder ruimte wordt gegund om met kennis van zaken op de inhoudelijke kant van toneel in te gaan. Het Nationale Toneel weet deze bedreiging nog redelijk het hoofd te bieden door zijn prominente plaats in het bestel en door de expertise van de medewerkers die belast zijn met perscontacten. Maar het blijft een gevecht om aandacht, met name waar het kleine zaalproducties betreft.

De verschuiving naar internet en websites als informatiebron is zichtbaar bij de media, die hun uitingen intensief en actueel met websites ondersteunen, en bij ons (potentiële) publiek.

Vijf jaar geleden hadden we 4.630 hits (bezoekers die intensief gebruikmaken van de site) op onze NT-website. In 2006 waren dat 108.028 hits. Deze trend maakt het absoluut noodzakelijk om onze website te blijven updaten, te vernieuwen en er e-marketingwaardiger mee om te gaan.

Naast de essentiële intensieve samenwerking met de Koninklijke Schouwburg (en het benutten van de databestanden) zullen we voor Den Haag nieuwe wegen moeten vinden om ons publiek te (blijven) vinden. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking met twee jonge ondernemers die, dankzij inhoudelijke en praktische steun van de KS en het NT, in het najaar van 2005 een succesvolle nieuwe groep geïnteresseerden hebben weten te mobiliseren onder de naam Royal Culture Club (RCC). Met de samenstelling van een aantrekkelijk totaalprogramma èn met behulp van de snelle, directe communicatiemiddelen van deze tijd (email/eflyers/weblog) werd via het netwerk van de twee bestuursleden een onverwacht grote groep jonge Haagse ondernemers en Tweede Kamermedewerkers verleid om voorstellingen van het NT en de KS te bezoeken. De bijeenkomsten worden afgesloten met een wederzijds gewaardeerde ontmoeting van bezoekers en acteurs. De RCC bleek ook in 2006 succesvol te zijn. Het NT mocht een grote enthousiaste groep dertigers ontvangen bij een voorstelling van *Oresteia*, *Closer* en *Othello*.

Ook dit jaar werden er wederom speciale avonden georganiseerd voor de Vrienden van de Koninklijke Schouwburg en het Nationale Toneel (voorheen Toneelvrienden aan het Voorhout genoemd). Per seizoen worden er exclusieve voor- en najaars Vriendenbijeenkomsten en drie bijzondere theaterreizen georganiseerd en bezoeken zij twee voorstellingen van het NT en twee voorstellingen van andere gezelschappen in de schouwburg. De Vrienden ontvangen drie keer per seizoen een Nieuwsbrief voor Vrienden waarin ze op de hoogte gehouden worden van voorstellingen en ontwikkelingen van beiden organisaties. Ook reiken zij aan het begin van ieder theaterseizoen de Guido de Moor toneelstimuleringsprijs uit voor de meest veelbelovende jonge acteur of actrice in een productie van het Nationale Toneel. In 2006 ontving Anniek Pheifer deze prijs.

Dit jaar kwamen de Vrienden naar de voorstellingen *Het Belang van Ernst en Maria Stuart* van het NT en kregen vooraf een inleiding door de regisseur.

Jaarlijks breiden de Vrienden zich uit. Het bestuur van de Vrienden is aan het einde van het jaar deels vervangen door jonge bestuurleden. Dat is ook hun "nieuwe" doel: het verjongen van de Vrienden van de KS en het NT.

Ten aanzien van de voorstellingen die in 2006 werden uitgebracht kan nog het volgende worden opgemerkt:

Aan het begin van het jaar speelden we nog een korte succesvolle tournee van de twee grote zaalproducties *Phèdre* en *Een Bruid in de Morgen*.

De eerste première in 2006 was de grote zaalproductie *Het Belang van Ernst*. Een productie die buitengewoon veel landelijke en regionale media-aandacht kreeg vanwege de jonge bekende spelersgroep.

We eindigden de eerste helft van het jaar met drie bijzondere kleine locatieproducties.

In ons repetitielokaal, de voormalige visopslag, Kniertje speelden we de locatievoorstelling *Triptiek*. Een heftige confronterende voorstelling die door pers en publiek alom werd bejubeld met bijna elke avond een uitverkochte zaal.

In de Lourdeskerk in Scheveningen maakte artistiek directeur Johan Doesburg het oudst gevonden toneelstuk *Oresteia* van Aischylos. De voorstelling was alleen te zien op deze bijzondere locatie (36x voor 250 man publiek). Ter gelegenheid van deze voorstelling is de hele kerk verbouwd: een enorme steigerinstallatie werd in het midden geplaatst met op grote hoogte de toneelvloer. Het publiek zat in twee lagen om het toneelvlak heen, zoals om een boksring. Onder de toneelvloer was een restaurant gemaakt waar men in de pauze kon eten. Het was een theaterspektakel en kreeg een nominatie voor de Toneel Publieksprijs.

Deze productie vereiste een zeer doelgroepgerichte marketingstrategie. Eén van de marketingacties die zijn uitgezet was de NRC lezersaanbieding. Twee zondagmiddagen waren uitverkocht met NRC lezers die voorafgaand aan de voorstelling een lezing van rechtsfilosoof Afshin Ellian een inleiding op de voorstelling van Johan Doesburg kregen.

Aan het einde van de eerste helft van 2006, vlak voor de zomervakantie, speelden we nog de ingelaste productie *Volkert van der G. & Mohammed B.* in Kniertje. Een productie waarvoor geen publiciteitsbudget was begroot en waarbij wij zodoende slechts een kleine publiciteitsmachine konden inzetten, maar die desondanks veel

media-aandacht kreeg vanwege het onderwerp: van NOS 8 uur Journaal tot een nieuwsitem op RTV West.

De tweede helft van 2006 startte met de midden zaalproductie *Closer*. Een voorstelling die veel publiciteit verwierf vanwege de vier bekende tv- en filmacteurs die we bewust hiervoor gevraagd hadden. Met deze productie, die in een langere serie in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag en in het Compagnietheater in Amsterdam speelde, werd veel nieuw publiek (jong, minder bekend met toneel) binnengehaald. Omdat we ons repetitielokaal annex kleine theaterzaal Kniertje moesten verlaten spelen we in seizoen 2006-2007 onze kleine zaalvoorstellingen in het Theater aan de Haven. Hier ging in september *Drakengebroad* in première. Een voorstelling die vanwege het onderwerp veel aandacht kreeg van diverse media, maar vanwege hetzelfde onderwerp moeilijk liep in de theaters.

Ook ging dit jaar een gemeenschappelijke wens in vervulling: een coproductie maken met het Haagse theatercollectief Annette Speelt. Samen maakten we *Othello*. Deze samenwerking betekende dat de afdeling C&M versterking kreeg van de publiciteitsmedewerker van Annette Speelt, Dieke van der Spek. Zij werd verantwoordelijk voor de contacten met de theaters en de regionale pers en publiciteit. Na deze geslaagde samenwerking is Dieke van der Spek als medewerker op de afdeling actief gebleven. Zij heeft per januari 2007 de baan van Mark Walter overgenomen.

Othello, een stuk gemaakt met jonge spelers, kreeg wederom veel aandacht van pers en publiek. De voorstellingen werden in sommige theaters in het land ondersteund door inleidingen. Deze inleidingen werden gegeven door jonge theaterwetenschappers die onder intensieve begeleiding van de dramaturgie afdeling een interessant inhoudelijke inleiding gaven.

In november ging de klassieker *Maria Stuart* in première. Een regie van grootmeester Erik Vos. Deze productie was alleen te zien in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag, het Compagnietheater in Amsterdam en de Stadsschouwburg van Eindhoven. Voor deze voorstelling moest de afdeling C&M ook verschillende marketingacties opzetten. Zo is onder andere met de Volkskrant een lezersaanbieding opgezet: voorafgaand aan de voorstelling een inleiding door Erik Vos. Dit hebben we twee voorstellingsavonden gedaan. Eén in Den Haag en één in Amsterdam. Daarnaast heeft Erik Vos nog twee succesvolle inleidingen gegeven.

2d Nationale Toneel Tribune Onderwijsactiviteiten 2004

In 2006 bezochten ruim 3000 jongeren voorstellingen van het Nationale Toneel, daartoe aangespoord door informatie en activiteiten van de educatieve dienst (NTTribune).

Het exacte cijfer zal waarschijnlijk hoger liggen, maar bij een aantal theaters buiten Den Haag is het moeilijk te achterhalen of er zich onder het publiek bij onze voorstellingen groepen jongeren bevonden.

De eerste helft van het jaar 2006 begon met een staartje Phèdre van Racine, in januari en februari nog te zien geweest in Den Haag en theaters in het land. Veel docenten (vooral Frans en Klassieke Talen) maakten van de gelegenheid gebruik om met groepen leerlingen de voorstelling te bezoeken. Een groot aantal van deze bezoeken werd bij de leerlingen ingeleid door het Theaterlesproject van Nationale Toneel Tribune. Uiteindelijk bezochten (voor zover kon worden nagaan) ruim 600 jongeren de voorstelling Phèdre.

De grote 'klapper' van 2006 op educatief gebied was Oresteia van Aischylos, een locatieproject van het NT in de Lourdeskerk in Scheveningen. Deze voorstelling trok veruit de meeste jonge bezoekers, ruim 1.200, en dat is op een totale bezetting van bijna 7.000 bezoekers een percentage van 17%.

Vanuit alle hoeken van het land kwamen docenten met groepen leerlingen naar de Lourdeskerk om deze happening bij te wonen.

Speciaal voor Oresteia organiseerde NTTribune in samenwerking met stagiair Jurriaan Kamp, 3^e jaars student van Artez Hogeschool voor de Kunsten (Docent Dramatische Vorming) het Theaterlesproject "Rare jongens, die Grieken".

Dit project bestond uit een inleiding op het klassieke drama en de Griekse theatergeschiedenis, een rondleiding op de locatie en een spelles rond tekst, vorm en inhoud van Oresteia in het decor van de voorstelling. Jurriaan had er voor gekozen om tijdens dit Theaterlesproject dieper in te gaan op het derde deel van de voorstelling: de rechtspraak.

Deelnemers aan het project speelden twee rechtszaken, een tegen Orestes vanwege de moord op zijn moeder en een tegen Klytemnestra vanwege de moord op haar man. De leerlingen verzonnen zelf argumenten voor de aanklagers en de verdedigers, speelden de advocaten en getuigen en lieten in geïmproviseerde scènes de betreffende moorden

en de aanleiding daartoe zien. De “toeschouwers” speelden de jury en moesten beslissen of Orestes en Klytemnestra schuldig of onschuldig waren. De scènes werden nabesproken, hetgeen menig keer leidde tot interessante discussies over (eer)wraak.

Het Theaterlesproject rondom Oresteia was een groot succes. De jongeren kregen een prima inzicht in het verhaal, de personages, de thema's en gingen goed voorbereid naar de voorstelling. Groepen uit het land, die deelnamen aan het project en de voorstelling bezochten, combineerden dit vaak met andere culturele activiteiten in Den Haag.

Voor de website van Nederland Theaterland (www.theaterland.nl) werd een speciale Oresteia Projectensite gemaakt, waar zowel door leerlingen als door docenten veelvuldig gebruik van werd gemaakt.

De Digitale Informatiemap Oresteia werd op de Tribune-website (www.nationaletoneel.nl/tribune) geplaatst en was door docenten eenvoudig te downloaden of uit te printen.

Ook Othello van Shakespeare, Closer van Marber en in iets mindere mate Het Belang van Ernst en Maria Stuart van Schiller behoren tot de bij docenten en jongeren populaire voorstellingen van 2006.

Deze voorstellingen werden door een behoorlijk aantal leerlingen bezocht, al dan niet voorafgegaan door een Theaterlesproject, een rondleiding of een inleiding. Het Theaterlesproject Othello (“Zakdoekje leggen, niemand zeggen”) vond verschillende malen plaats in theaters of op scholen in het land.

Voor Othello en Closer werden projectensites ontwikkeld en op de website van Nederland Theaterland geplaatst.

Veel docenten maken gebruik van het gratis try-outabonnement van NTTribune om ter kennismaking een voorstelling te bezoeken.

De voorstellingen Triptiek, Volkert & Mohammed en Drakengebroid werden vooral bezocht door individuele, met name in toneel geïnteresseerde, jongeren uit de bovenbouw VWO en studenten uit het HBO.

Nationale Toneel Tribune Nieuws (NTTN) is een nieuwsbrief die geregeld per e-mail gezonden wordt naar contactdocenten in het gehele land. Het adressenbestand voor NTTN blijft zich elk jaar vernieuwen.

Docenten en geïnteresseerden krijgen directe en zeer actuele informatie over alle voorstellingen en activiteiten van het Nationale Toneel en NTTribune. Iedereen is zeer te spreken over de bovengenoemde internet- en mailactiviteiten van NTTribune.

De samenwerking tussen de verschillende educatieve diensten (Edu's) van de grote repertoiregezelschappen (VNT1) wordt door allen zeer gewaardeerd en intensief gecontinueerd.

Gezamenlijke activiteiten zoals presentaties op congressen, de Publiciteitsbeurs, de Dag van de Literatuur en natuurlijk de website Nederland Theaterland zijn goede resultaten van intensief contact met elkaar.

3. Personeel en organisatie

3a Algemeen

Algemeen

In 2006 waren er weinig personeelwisselingen onder de vaste medewerkers van het NT en het ziekteverzuim is iets teruggelopen. Een dieptepunt was het overlijden van collega acteur Gees Linnebank op 15 juni, Gees is 61 jaar geworden en maakte deel uit van het vaste ensemble van het Nationale Toneel.

In februari 2006 is het NT in verband met de nieuwbouw naar een tijdelijke huisvesting verhuist. Deze verhuizing heeft een zware impact gehad op de organisatie en veel gevraagd van de flexibiliteit van de werknemers. De kantoren, werkruimten van de techniek, opslagruimte en de repetitieruimten werden verspreid over de diverse locaties in Den Haag. Hierdoor waren werknemers niet alleen meer tijd kwijt aan woon-werk verkeer maar vooral ook aan de reistijd tussen de verschillende locaties. Ook de sociale verhoudingen zijn hierdoor veranderd, om het onderlinge contact te behouden werd er regelmatig een gezamenlijk ontbijt of lunch verzorgd.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage in 2006 was 3,6%, terwijl dit in 2005 nog 4,6% was. Deze daling komt doordat het aantal langdurig zieken is afgenomen. Ook het aantal ziekmeldingen is afgenomen, de ziekmeldingfrequentie (het aantal nieuwe ziekmeldingen in een jaar) was in 2006 0,47%, in 2005 was dit nog 0,77%.

Functioneringsgesprekken

De functioneringsgesprekken worden jaarlijks gevoerd. In deze gesprekken komen onderwerpen als functie-inhoud, uitoefening van de functie, arbeidsomstandigheden, verhoudingen & samenwerking en ambities aan de orde. Daarnaast kunnen er afspraken worden gemaakt over hoe eventuele gesignaleerde problemen in de toekomst anders of beter worden aangepakt. In december zijn op een aantal afdelingen functioneringsgesprekken gevoerd. Om verschillende redenen (drukte, ziekte) zijn op andere afdelingen de gesprekken verschoven naar begin 2007.

Opleidingen

In 2006 zijn de volgende opleidingen/cursussen gevolgd:

- cursus Duits door Hannah Roelofs, afdeling dramaturgie;
- actualiteiten Loonheffing door Daan Oppenhuizen, afdeling salarisadministratie;

- themadag geluid en een BHV cursus door Jeroen Feelders, afdeling Techniek;
  - "de positie van de productieleider" door Freek Kramer en Monique Koppers.
- Voor de cursus Duits hebben we een bijdrage ontvangen van het Scholingsfonds voor de podiumkunsten.

Personeelsmutaties

De personeelsbezetting in 2006 bedroeg 76 fte waarvan 53 fte op vaste contractbasis in dienst was. De personeelsmutaties binnen het ensemble hebben plaatsgevonden bij de acteurs, het grime- en kostuumatelier en bij techniek.

Acteurs

Eind 2006 bestaat het ensemble uit acht acteurs. Het aantal is met 2 verminderd door het overlijden van Gees Linnebank en de uitdiensttreding van Hans Hoes.

Ateliers

Op het grimeatelier heeft Günter Reifenrath, na een dienstverband van ruim 32 jaar, per 1 januari 2007 zijn contract beëindigd. Op het atelier is nu nog één medewerker in dienst, de overige grimewerkzaamheden worden uitbesteed aan freelancers.

Het kostuumatelier heeft te maken gehad met langdurige ziekte, van zowel de leidinggevende als een medewerker van de afdeling. Voor de leidinggevende is vanaf augustus een plaatsvervanger aangetrokken. De afwezigheid van de medewerker is opgevangen door het inlenen van tijdelijke krachten tijdens piekperiodes en het uitbesteden van werkzaamheden.

Overig

Stagiaires

Het Nationale Toneel bood in 2006 aan 15 studenten een stageplaats. De studenten liepen stage op de vakgebieden spel, regie, regieassistentie, educatie, decor, kostuumatelier en techniek.

Deze studenten waren afkomstig van verschillende onderwijsinstellingen onder andere: de Theaterschool Amsterdam, Toneelschool Maastricht, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Grafisch Lyceum Rotterdam, ArtEZ hogeschool voor de Kunsten, Academie Minerva, Mondriaan onderwijsgroep.

Tijdelijk personeel

In 2006 werden de producties Triptiek, Oresteia en Volkert van der G. & Mohammed B. op locatie gespeeld en Drakengebroid in het Theater aan de Haven. Voor de begeleiding van het publiek op locatie en in het Theater aan de Haven zijn er zaalwachten/publieksbegeleiders aangenomen. De horeca voor de drie locatieproducties werd uitbesteed aan de Koninklijke Schouwburg. Door de nieuwbouw waren we genoodzaakt op verschillende locaties te repeteren en zijn er voor de grotere producties lunchmedewerkers aangenomen.

3b Ondernemingsraad

De samenstelling van de ondernemingsraad in het verslagjaar is:

Jeroen Feelders	(tweede inspiciënt)
Lejo De Hingh	(educatief medewerker)
Vincent Linthorst	(acteur)
Hans Mooij	(tweede inspiciënt)
Mark Walter	(afdeling communicatie en marketing)

3c Medewerkers 2006

Algemeen directeur

Evert de Jager

Artistiek directeur

Johan Doesburg

Senior beleidsmedewerker

Maria Uitdehaag

Acteurs

Carola Arons, Annelien van Binsbergen, Nettie Blanken, Peter Bolhuis, Marjon Brandsma, Thomas de Bres, Carine Crutzen, Bracha van Doesburgh, Michel van Douselaere, Eva Duijvestein, Khaldoun Elmecky, Hubert Fermin, Flip Filz, Pauline Greidanus, Jochum ten Haaf, Hans Hoes, Antoinette Jelgersma, Merijn de Jong, Mark Kraan, Will van Kralingen, Hans Leendertse, Marjolein Ley, Rinze Lich, Gees Linnebank, Carol Linssen, Derek de Lint, Vincent Linthorst, Rudolf Lucieer, Maike Meijer, Wim Meuwissen, Bien de Moor, Rick Nicolet, Celia Nufaar, Anniek Pheifer, Roef Ragas, Ben Ramakers, Mark Rietman, Thijs Römer, Dennis Rudge, Arie Rustenburg, Esther Scheldwacht, Ariane Schluter, Jobst Schnibbe, Daan Schuurmans, Bob Schwarze, Michel Sluysmans, Pieter van der Sman, Jaap Spijkers, Marie-Louise Stheins, Mirjam Stolwijk, Jeroen Spitzenberger, Rik van Uffelen, Donna Vrijhof, Stefan de Walle, Heike Wisse

Stagiaires: Clara Bovenberg, Jan-Paul Buijs, Lize van Olden

Figurant: Hanneke Evelein

Regisseurs

Johan Doesburg, Susanne Kennedy (regie-stage), Gijs de Lange, Maaïke van Langen, Franz Marijnen, Antoine Uitdehaag, Ivar van Urk, Erik Vos

Stagiaires: Bas Janssen, Reinier Noordzij

Auteur/Vertalers/bewerkers

Ger Beukenkamp, Hafid Bouazza, Martin Brill, Janine Brogt, Tom Kleijn, Gerrit Kouwenaar, Willem Jan Otten, Gerardjan Rijnders, Jan Versteeg, Oscar van Woensel

Dramaturgen

Karim Ameer, Sophie Kassies, Hannah Roelofs,

Assistent dramaturg: Costiaan Mesu

Stagiaire: Judith Blankenberg

Regie-assistenten

Hendriekje de Jong, Rinze Lich, Lisa van Mansvelt, Marjolein Polman, Martine Zeeman

Stagiaire: Rodney Verhoeven

Vormgevers

Decor: Paul Gallis, Marcos Viñals Bassols, Guus van Geffen, Andre Joosten, Tom Schenk

Kostuums: Rien Bekkers, Arno Bremers, Iris Elströdt, Dorien de Jonge, Elena Mannini

Licht: Lex Caboort, Marc Heinz, Niek Kortekaas, Uri Rapaport, Jan Harm Wagner

Muziek: Paleis van Boem, Floris van Bergeijk, Daniel Cross, Jelte Heringa, Mathijs Vos, Harry de Wit, Alain van Zeveren

Overig: Jeroen Lopes Cardozo, Betsy Torenbos, Menke Visser

Productie

Merel Diks, Monique Koppers, Freek Kramer, Mirjam Overdevest

Techniek

*Lex Caboort, Lex Boere, Freek van Deijk, Stefan van Breukelen, Vincent Kok, Joop

Spies, Paul in 't Veld, Carel Bekkering, Joris Engering, Jeroen Feelders, Rene

Frankhuizen, Geert Jan de Groot, Serge van der Krieken, Arjan Kruidhof, Gerrit

Maronier, Hans Mooij, Hans Spinnler, Lukas Tulkens, Ray Vaessen, Joris Visee, Ruud

de Vos, Remco van Wely, Jan Harm Wagner, Piet Meijboom, Angelique Miedema.

Stagiaires: Steven Ibelings, Kees van Mameren

Decoratelier

*Hans Rompa, Ronald van Rijn, Arjen Schoneveld, Koos 's-Gravendijk

Stagiair: Willem Scholten

Kostuum, kap- en grime atelier

*Iris Elströdt, Elianne van Dorp (piv hoofd)

Kostuum: Jorine van Beek, Sergio Cruz, Amanda van Marion, Peter van der Meer, Caroline Peters, Ilonka Streefland, Daan Wieman, Joke Zweedijk. Kleed(st)ers: Desiree Aben, Joshua Enker, Gavin Janet, Kiswati van Keulen, Roy Verschuren, Joke Zweedijk
Grime: Birgit van Dijk, Günter Reifenrath, Eric Sluys, Frederique Nuhaan
Stagiaires: Stephanie Kassim, Priscilla Klop, Soesma Pramilla Panchoe, Seher Tuba Onur

Communicatie, Marketing en Educatieve Dienst/Tribune

*Elvire Wagener, Lejo De Hingh, Anouk Goorman, Dieke van de Spek, Perkyn Spiekerman, Michael Vogel, Mark Walter
Stagiaire: Jurriaan Kamp

Secretariaat

*Marianne Hilkhuijsen, Richard van der Keur, Huismeester: Martin Brinckman

Financiën en Personeel

*Ronald Boogaard, Anna-Belle de Haan, Daan Oppenhuizen, Aruna Ramdjanamsingh

Overige

Lunch: Trudy Kamps, Elles Lelieveld, Helena Moggre, Mieke Pauwels
Zaalwachten: Edd Schouten, Sanne Fennema, Jinne van Hove, Larissa Waasdorp, Saske Wentink
Prosman Decors: Rob Prosman,

Fotografie & film

Ben van Duin, Annaleen Louwes, Deen van Meer, Kamiel de Meester, Leo van Velzen

Casting-adviezen

Kemna Casting: Job Gosschalk, Marc van Bree

Voorstellingsverkoop

Impresariaat Jacques Senf

* = afdelingshoofd

4. Samenstelling Bestuur

In het verslagjaar 2005 was het bestuur als volgt samengesteld:

- Mevrouw J. van Nieuwenhoven, (voorzitter)
oud voorzitter van de Tweede Kamer
- De heer mr. G.J.C. van Engelen, (penningmeester)
voormalig regiodirecteur ABN Amrobank
- De heer drs. G.H.O. van Maanen,
secretaris-generaal Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- De heer mr. P.G.A. Noordanus,
voorzitter Raad van Bestuur AM NV
- Mevrouw drs. R.A. Meines-Westra,
directeur Boomers Top Generation
- De heer dr. J.L. Locher
kunsthistoricus en oud directeur Gemeentemuseum Den Haag

5. Verantwoording (samenvatting)

5a ALGEMEEN

Meerjarensubsidie(s)

Bij brief van het Ministerie van OCenW van 9 juni 2005, kenmerk DK/T/2005/24419, werd medegedeeld dat voor de periode 2005-2008 de subsidie werd vastgesteld op een bedrag van € 8.621.764, i.c. een bedrag van € 2.155.441 per jaar.

De Gemeente Den Haag deelde bij brief van 15 december 2004, kenmerk OCW/2004.16401 mede dat zij voor de periode van 2005 tot en met 2008 het Nationale Toneel jaarlijks subsidie verleent. Bij brief van 14 december 2005, OCW/2005.13328 werd de subsidie voor 2006 vastgesteld op een bedrag van € 3.132.362.

Publieksinkomsten

De norm voor de te behalen publieksinkomsten werd door het Ministerie van OCenW, bij brief van 22 december 2004, kenmerk DK/T/2004/55904 voor de jaren 2005-2008 vastgesteld op een bedrag van € 926.470, zijnde 15/85 van de door het Nationale Toneel te ontvangen overheidssubsidies.

Uitgaande van de meerjarensubsidie(s) en de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling 2006 en de aanvullende subsidie 2006 van de Gemeente Den Haag komt de totale overheidssubsidie voor 2006 op een bedrag van € 5.366.599. Genoemd bedrag impliceert dat de norm voor de publieksinkomsten op basis van 15/85 dient te worden vastgesteld op een bedrag van € 947.047.

De publieksinkomsten bedroegen in het verslagjaar € 1.210.829.

Prestatie/Spreiding

Bij de eerder genoemde brief van het Ministerie van OCenW van 22 december 2004, kenmerk DK/T/2004/55904, werd medegedeeld dat akkoord werd gegaan met de prestaties en spreiding als vermeld in het herziene beleidsplan van het Nationale Toneel.

Dit komt neer op 273 voorstellingen waarvan 128 buiten Den Haag (47%) en 73.500 bezoekers.

In het verslagjaar werden 323 voorstellingen gespeeld waarvan 154 buiten Den Haag (48%), waarmee aan de speelverplichting werd voldaan. In totaal kwamen er 74.487 bezoekers.

Bestuur

In het verslagjaar vonden geen mutaties plaats binnen de samenstelling van het bestuur. De bestuurssamenstelling per medio 2006 is als volgt:

Naam	Functie:	Datum van aftreden
J. van Nieuwenhoven	voorzitter	19 april 2007*
Mr. G.J.C. van Engelen	penningmeester	1 februari 2009
Drs. G.H.O. van Maanen		8 november 2007
Mr. P.G.A Noordanus		5 november 2009
Drs. R.A. Meines-Westra		5 november 2009
Dr. J.L.Locher		30 september 2010

*inmiddels herbenoemd

Nieuwbouw

Begin 2006 vond dan eindelijk de verhuizing naar de tijdelijke huisvesting plaats terwijl ook in de loop van het jaar (wegens sloop) afscheid moest worden genomen van het repetielokaal "Kniertje". In de periode tot de oplevering van de nieuwbouw heeft dat op de dagelijkse bedrijfsvoering een grote impact. De medewerkers van het Nationale Toneel zijn in die periode op 9 wisselende locaties in Den Haag en op Scheveningen werkzaam. Reikhalzend wordt dan ook uitgezien naar de medio 2007 geplande oplevering van de nieuwbouw achter de schouwburg.

5b VERSLAGJAAR

1. Grondslagen voor de waardering- en resultaatbepaling

De waardering- en resultaatbepaling geschieden conform de regels die zijn gesteld in het Handboek verantwoording Cultuursubsidies instellingen van het Ministerie OCenW (versie april 2005), alsmede de Haagse Kaderverordening subsidieverstrekking (HKS) en het uitvoeringsbesluit OCW (UVS OCW), invoeringsdatum 7 december 2005.

2. Vermogenspositie

2.1 Subsidieafrekeningen

Ministerie van OCenW

In haar brief DK/T/2006/33004 dd 22 augustus 2006 heeft het Ministerie OCenW medegedeeld dat zij de jaarverantwoording 2005 heeft getoetst aan de de richtlijnen van het Handboek en dat de definitieve vaststelling van de subsidie voor de gehele periode van de cultuurnota 2005-2008 achteraf zal plaatsvinden.

Gemeente Den Haag

De gemeente Den Haag ging over tot vaststelling van haar subsidie over 2005 in haar brief OCW/2006.4194 dd 10 mei 2006.

2.2 Algemene reserve

Op de balans per 31 december 2005 stond een algemene reserve van € 1.447.540,

De volgende mutaties vonden hierop plaats:

Bij: vrijval bestemmingsreserve Guido de Moorzaal	8.528
Bij: Saldo uit gewone bedrijfsvoering 2006	4.407
Bij: ontvangen rente	52.609
Af: Naar bestemmingsfonds Ministerie OCenW	18.922
Af: Naar bestemmingsfonds Gemeente Den Haag	27.339

Het bovenstaande leidt tot een saldo van € 1.466.824 per 31 december 2006.

Daarnaast zijn een bedrag van € 182.847 opgenomen als bestemmingsfonds Ministerie van OCenW en een bedrag van € 27.339 als bestemmingsfonds Gemeente Den Haag.

3. Algemeen

3.1 Het positieve resultaat uit gewone bedrijfsvoering 2006 komt uit op een bedrag van € 4.407. Voor een specificatie wordt verwezen naar de functionele exploitatierekening.

3.2 Producties

In het boekjaar 2006 zijn 10 producties gespeeld, te weten Phèdre, Bruid in de Morgen (deze producties hadden in 2005 hun première), Het Belang van Ernst, Oresteia, Triptiek, Volkert van der G. & Mohammed B., Closer, Drakengebroid, Othello (een co-productie met Annette Speelt) en Maria Stuart. Deze laatste twee producties zullen in 2007 verder worden gespeeld.

In het verslagjaar werden totaal 323 voorstellingen gespeeld waarvan 169 in Den Haag. Dit betekent dat 47,7% buiten de eigen standplaats werd gespeeld, waarbij wordt voldaan aan de spreidingseisen van het Ministerie van OCenW.

3.3 Personeelsbezetting

Hieronder volgt een overzicht van de begrote en werkelijke personeelsbezetting in fte's in 2006.

	werk	begroot	verschil	werk.2005
1.1.1 Algemene directie	1,0	1,0	0,0	1,0
1.1.2 Personeelszaken	0,9	0,9	0,0	1,0
1.1.3 Financiële Zaken	2,5	2,5	0,0	2,4
1.1.4 Sekretariaat	2,6	2,6	0,0	3,3
1.1.4b Communicatie/Marketing	4,9	4,7	0,2	4,5
1.1. Personeel beheer	11,9	11,7	0,2	12,2
2.1.1 Artistieke directie	1,0	1,0	0,0	1,0
2.1.2. Artistieke medewerkers	2,7	2,7	0,0	2,6
2.1.3 Uitvoerend personeel	55,4	49,7	5,7	56,3
2.1.4 Overig personeel	5,0	6,0	-1,0	5,0
2.1 Personeel activiteiten	64,1	59,4	4,7	64,9
TOTAAL	76,0	71,1	4,9	77,1

3.4 Prestatieoverzicht

Zie onderstaande tabel

	2006		beleidsplan		2005	
	aantal activiteiten	aantal bezoeken	aantal activiteiten	aantal bezoeken	aantal activiteiten	aantal bezoeken
1. Voorstellingen						
- in de standplaats	169	33.338	145	32.000	134	35.499
- in de rest van Nederland	153	40.787	128	41.500	259	99.906
- in het buitenland	1	362	0	0	0	0
sub.totaal	323	74.487	273	73.500	393	135.405
2. Overige activiteiten						
	0	0	0	0	0	0
sub.totaal	0	0	0	0	0	0
totaal generaal	323	74.487	273	73.500	393	135.405

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING OVER HET BOEKJAAR 2006

	Rekening 2006	Begroting 2006	Rekening 2005
BATEN			
Directe Opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten</i>	1.210.829	1.150.000	2.164.232
<i>Overige inkomsten</i>	34.200	0	23.889
Indirecte Opbrengsten	0	20.000	0
Totale Opbrengsten	1.245.029	1.170.000	2.188.121
Subsidie OCW CuNo	2.195.082	2.153.435	2.183.912
Subsidie provincie CuNo	0	0	0
Subsidie gemeente CuNo	3.171.517	3.096.565	3.132.362
Overige subsidies/bijdragen	2.600	0	0
Totale Bijdragen	5.369.199	5.250.000	5.316.274
TOTALE BATEN	6.614.228	6.420.000	7.504.395
LASTEN			
6. Beheerslasten:Personeelslasten	706.459	680.000	696.538
7. Beheerslasten:Materiële lasten	728.319	725.000	949.754
Totale Beheerslasten	1.434.778	1.405.000	1.646.292
8. Activiteitenlasten:Personeelslasten	3.603.496	3.500.000	3.619.195
9. Activiteitenlasten:Materiële lasten	1.571.547	1.525.000	1.886.132
Totale Activiteitenlasten	5.175.042	5.025.000	5.505.327
TOTALE LASTEN	6.609.821	6.430.000	7.151.619
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	4.407	-10.000	352.777
Saldo rentebaten/-lasten	52.609	10.000	15.673
Saldo bijzondere baten/lasten	0	0	194.836
EXPLOITATIERESULTAAT	57.016	0	563.285

